

CESTOU NA SEVER

Vítám vás, vážení a milí čtenáři, na prahu nového roku; dovoluji mi však na okamžik se ohlédnout za loňským listopadem. Zmínil jsem se v něm, že na přelomu křesťanské-
ho starověku a středověku začínají vznikat zvláštní bohoslužebné knihy zvané sakramentáře. Pojdme si další z nich představit.

Foto: osmanpek - Adobe stock; Lucie Horníková - Člověk a víra

Prvním z nich je Sacramentarium Gelasianum, který dostal jméno podle papeže ze samého sklonku 5. století. Gelasius I. byl římským biskupem v letech 492–496. Víme o něm, že pocházel ze severní Afriky, jeho rodným jazykem byla latina. Některé legendární životopisy uvádějí, že patřil mezi žáky sv. Augustina a že Afriku opustil poté, co padla pod nadvládu germánských nájezdníků. V kalendáři najdeme jeho svátek 21. listopadu.

Gelasius byl navzdory svému krátkému pontifikátu vcelku plodný autor. Dochovala se více než stovka jeho dopisů, připisuje se mu přinejmenším část právního spisu zvaného Decretum Gelasianum. V něm najdeme mimo jiné kompletní soupis knih Písma, které církve uznávala a uznává jako nedílné součásti Bible. Shoduje se s naším současným.

Gelasianský sakramentář ovšem není dílem tohoto papeže; je zcela zjevně pozdějšího data. Odborníci jej datují do 7., někteří až do 8. století. Uchovává v sobě některé texty, které z doby sv. Gelasia pocházet mohou, ovšem celý sakramentář je výsledkem pozdější redakce. Byl kromě toho zjevně sestaven mimo Řím, ba dokonce mimo Itálii. Jako místo jeho vzniku se nejčastěji uvádí severní Galie, tedy dnešní Francie, nejspíše v okolí Paříže.

CO NÁS K TOMU VEDE?

Můžeme tak usoudit ze dvou stop: tou první jsou světci zmiňovaní v mešním kánonu. Víme, že v některých eucharistických modlitbách zaznívá jmen více – vzměme si jen ze současného misálu tzv. I. anaforu alias „Římský kánon“. Ten může jmenovat nejen všechny apoštoly a mnohé další postavy Nového zákona, ale i řadu světců a světic – a to především římského původu,

tedy patronů místní církve v Římě. Mnozí z nich jsou oběti pronásledování křesťanů z let 362–363, tedy z doby vlády císaře Iuliana (ne náhodou zvaného Apostata, tedy Odpadlík).

Gelasianský sakramentář však zmiňuje světce jiné, a to spojené s galským, resp. frankým prostředím. Církev se totiž ve svých prvních staletích velmi intenzivně spojovala s místem, kde působila, a to především prostřednictvím světců a světic, kteří dané místo poznamenali, mohli bychom říci i posvětili svým životem, svou smrtí, svými modlitbami a přímlyvami. Jmenujme například sv. Leodegara, biskupa a mučedníka frankého původu.

A ten druhý důvod? Tím je zmínka z kopátečních přímlyv. Jistě víte, že se v těchto obsáhlých prosbách modlíme mimo jiné za politiky a státníky, za všechny, kdo jsou odpovědní za společnost a stát. Gelasianský sakramentář je zde totiž docela konkrétní a jmenuje jak představitele Římské říše (tedy vlastně byzantské panovníky), ale i „krále a vladaře Franků“.

Dovolte mi malou historickou odbočku. Církev ve Středomoří se už ve 4. století úspěšně vypořádala s učením zvaným arianismus, které (ve velmi úsporné zkratce) odmítalo Kristu přiznat božství ve stejné míře jako Otci. Rozšířilo se však mezi germánskými kmeny v době tzv. Stěhování národů. Jejich panovníkům vyhovovala zdánlivá jednoduchost arianismu: proč si komplikovat vyznání víry Trojici? Jeden Bůh na nebi – jeden vládce na zemi, a basta!

Výjimku tvořil od počátku 6. stol. jeden germánský kmen, totiž Frankové. Jeho vládce Chlodvík totiž přijal křesťanství v katolické církvi a přivedl ke svému vyznání i svůj národ. V následujících staletích se Frankové stali vůdčími představiteli mezi vznikajícími germánskými státy na území, jemuž dali i své jméno: Francie.

PROČ JE DOBRÉ TOHLE VŠECHNO VĚDĚT?

Učí nás to velice dobře pochopit, co znamená být „katolickým“. Katolicita totiž znamená jednotu, nikoli uniformitu. Právě z místních úprav Gelasianského sakramentáře je zjevné, že k nejstarší tradici patří citlivost církve pro místní situaci, ochota žít a vtahovat do liturgického slavení aktuální dění – a přitom zachovávat jednotu a věrnost římskému biskupovi (což je dnes stejně jako před staletími dobré rozlišovací kritérium). Že být katolickým křesťanem znamená mít zvláštní cit pro jednotu v různosti a různost v jednotě – vždyť Bůh sám je jeden ve Třech osobách.

Radost z tohoto vyznání přeje otec Zdeněk Drška

ZBYNĚK
PAVIENSKÝ

ČAČIKANO ROM CZINA (SPRAVEDLIVÝ ROM)

MOŽNÁ I DÍKY ZÁŽITKU Z VĚZENÍ SE CEFERINO ROZHODL DÁT DO POŘÁDKU SVŮJ VZTAH S KRISTEM. ZAČAL PROTO CHODIT PRAVIDELNĚ DO KOSTELA.

